

MEdIES

**Μαθητές και επαγγελματίες
τουρισμού & αναψυχής
 ενημερώνονται και
αναλαμβάνουν δράση για τα
θαλάσσια απορρίμματα
στις ακτές του Μαλεβιζίου**

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ «ΥΠΕΥΘΥΝΟ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ»

*Πράξη ενταγμένη στο Ε.Π. Αλιείας & Θάλασσας 2014-2020 με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5067205..
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.*

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Θάλασσας και Αλιείας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Σχετικά με εμάς

Το Μεσογειακό Γραφείο Πληροφόρησης για το Περιβάλλον τον Πολιτισμό και την Αειφόρο Ανάπτυξη (MIO-ECSDE) αποτελεί τη μεγαλύτερη Ομοσπονδία περιβαλλοντικών οργανώσεων στη Μεσόγειο. Απαιθμεί 133 μέλη (2022), Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις από όλες τις χώρες της Μεσογείου.

www.mio-ecsde.org

Το Δίκτυο εκπαιδευτικών MEDIES είναι η κύρια εκπαιδευτική πρωτοβουλία του MIO-ECSDE με επίκεντρο την Εκπαίδευση για την Αειφόρο Ανάπτυξη. Από το 2002, όταν ξεκίνησε ως Πρωτοβουλία Τύπου II του ΟΗΕ, υλοποιεί δράσεις όπως παραγωγή εκπαιδευτικών υλικών σε πολλές γλώσσες, επιμόρφωση εκπαιδευτικών και σχολικά προγράμματα.

www.medies.net

Το πρόγραμμα «**ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΦΡΟ-ΜΑΛΕΒΙΖΙ**» έχει στόχο να ενημερώσει και να παρακινήσει σε δράση για τη μείωση και την καλύτερη διαχείριση των θαλάσσιων απορριμμάτων και ειδικά των πλαστικών μιας χρήσης, μέσω της κινητοποίησης στελεχών τουρισμού και αναψυχής, αλλά και της εκπαιδευτικής κοινότητας και της ευρύτερης κοινωνίας των παράκτιων περιοχών του Μαλεβιζίου. Το πρόγραμμα υλοποιείται από την άνοιξη του 2021 έως τον Δεκέμβριο του 2022.

<https://medies.net/skoupidia-ston-afro-malevizi/>

Περιεχόμενα

Εισαγωγή –Πλαίσιο	4
Συμπληρωματικές ομάδες-στόχος και δράσεις	6
Α΄ Εργαστήριο Επαγγελματιών.....	7
Κατάλογος Ενδεικτικών Μέτρων.....	9
Αφίσα Υπεύθυνου Καταστήματος.....	9
Δέσμευση μείωσης του πλαστικού αποτυπώματος	10
Τρία Έργα Τέχνης για τα θαλάσσια απορρίμματα	11
Β΄ Εργαστήριο Επαγγελματιών	13
Συμπεράσματα	14
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Σύμφωνο Δέσμευσης μείωσης του πλαστικού αποτυπώματος.....	16
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Κατάλογος Ενδεικτικών Μέτρων	17
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 . Αφίσα «Υπεύθυνου Καταστήματος».....	21
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: Παράκτιος Καθαρισμός Ακτής	22
Πηγές	23

Εισαγωγή –Πλαίσιο

Τα θαλάσσια απορρίμματα όπως και η ρύπανση από πλαστικά, ειδικά τα πλαστικά μιας χρήσης, αποτελούν κλιμακούμενα και πολυπαραγοντικά περιβαλλοντικά ζητήματα, γύρω από τα οποία, τα τελευταία χρόνια σημειώνεται μεγάλη κινητοποίηση σε πολλά επίπεδα: Στις πολιτικές και τη νομοθεσία, στο σχεδιασμό με βάση την κυκλική οικονομία, στην καινοτομία, στις εκστρατείες εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης, στους αναρίθμητους καθαρισμούς οργανωμένους και μη. Από τις σχετικές πρωτοβουλίες δεν θα μπορούσε να απουσιάζει ο τομέας τουρισμού, αναψυχής και εστίασης, ο οποίος αποτελεί ταυτόχρονα πηγή / «θύτη» αλλά και «θύμα» του προβλήματος.

Στο πλαίσιο αυτό, το πρόγραμμα «**ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΦΡΟ-ΜΑΛΕΒΙΖΙ**» απευθύνεται στις επιχειρήσεις εστίασης, τουρισμού και αναψυχής, στις τοπικές αρχές στην εκπαιδευτική κοινότητα, και όλους τους πολίτες οι οποίοι καλούνται να πάψουν να είναι «μέρος του προβλήματος» και να λειτουργήσουν έμπρακτα ως «μέρος της λύσης».

Σε μια από τις δράσεις του προγράμματος, την «Πιλοτική Δράση Υπεύθυνου Καταστήματος», επαγγελματίες από το χώρο του τουρισμού, αναψυχής και εστίασης της περιοχής, ανέλαβαν εθελοντική δράση στις επιχειρήσεις τους με σκοπό τον περιορισμό και την καλύτερη διαχείριση των απορριμμάτων τους, και ειδικά των πλαστικών μιας χρήσης.

Στο παρόν κείμενο παρουσιάζεται η μεθοδολογία που εφαρμόστηκε, τα στάδια, και οι αναγκαίες τροποποιήσεις. Αν και η μεθοδολογία αυτή ήταν πιλοτική, σχεδιασμένη ειδικά για την περιοχή του Μαλεβιζίου με συμμετοχή σχετικά περιορισμένου αριθμού επαγγελματιών, στηρίζεται σε αντίστοιχες καλές πρακτικές από την Ελλάδα και το εξωτερικό.

Πλαστικά Μιας Χρήσης

Τα πλαστικά μιας χρήσης είναι ένας γενικός «όρος-ομπρέλα» που χρησιμοποιείται για να περιγράψει διαφορετικούς τύπους προϊόντων, τα οποία χρησιμοποιούνται συνήθως μία φορά πριν πεταχτούν ή ανακυκλωθούν. Περιλαμβάνει αντικείμενα όπως συσκευασίες έτοιμων γευμάτων, μπουκάλια, καλαμάκια, ποτήρια και καπάκια του καφέ, μαχαιροπίρουνα και πλαστικές σακούλες για ψώνια. Έχει υπολογιστεί ότι κάθε χρόνο παράγονται περίπου 100-150 εκατομμύρια τόνοι πλαστικών ειδικά για προϊόντα μιας χρήσης (36% της παγκόσμιας παραγωγής πλαστικών) ενώ, περίπου 8 εκατομμύρια τόνοι πλαστικών καταλήγουν στις θάλασσες (UNEP, 2018).

Σύμφωνα με τις καταγραφές σε καθαρισμούς ακτών, τα πιο κοινά πλαστικά μιας χρήσης που συναντώνταν μέχρι πρόσφατα στις παραλίες, διεθνώς είναι κατά αριθμητική σειρά: αποσιγάρα, πλαστικά μπουκάλια, καπάκια μπουκαλιών, περιτυλίγματα τροφίμων & σνακ, πλαστικές σακούλες, πλαστικά καπάκια διαφόρων προϊόντων, καλαμάκια, αναδευτήρες και δοχεία από πολυστυρένιο. Οι καταγραφές αυτές, που λίγο έως πολύ επιβεβαιώνονται σε όλες τις χώρες, οδήγησε στην υιοθέτηση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας-Πλαίσιο για τον περιορισμό των πλαστικών μιας χρήσης (2019) που ήδη εντάχθηκε στις εθνικές νομοθεσίες (στη χώρα μας με τον Νόμο 4376/2020).

Στο παρακάτω χρονοδιάγραμμα σημειώνονται οι κύριες δράσεις του Προγράμματος «**ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΦΡΟ-ΜΑΛΕΒΙΖΙ**» που υλοποιείται από την άνοιξη του 2021 έως τον Δεκέμβριο του 2022.

Η Πιλοτική Δράση «Υπεύθυνο Κατάστημα» ξεκίνησε τον Απρίλιο του 2022 με το Α' Εργαστήριο Επαγγελματιών και διήρκησε μέχρι το τέλος της τουριστικής περιόδου (Οκτώβριος/ Νοέμβριος 2022, ανάλογα με την επιχείρηση). Στις παραγράφους που ακολουθούν αναλύονται τα κύρια σημεία της μεθοδολογίας που εφαρμόστηκε στην Πιλοτική Δράση.

Συμπληρωματικές ομάδες-στόχος και δράσεις

Το πρόγραμμα «**ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΦΡΟ-ΜΑΛΕΒΙΖΙ**» είχε τρεις διαφορετικές, αλληλο-εξαρτώμενες και συμπληρωματικές ομάδες-στόχο, οι οποίες κλήθηκαν μέσα από τις δράσεις του προγράμματος, να συνεργαστούν και «μέρος του προβλήματος» να ενεργήσουν ως «μέρος της λύσης»:

α) **Επιχειρήσεις τουρισμού, αναψυχής και εστίασης**: Ο τομέας αυτός συμβάλει στην παραγωγή σημαντικών ποσοτήτων στερεών απορριμμάτων, πολλά από τα οποία καταλήγουν στη θάλασσα. Σε μεγάλο ποσοστό τα απορρίμματα αυτά είναι περιττά πλαστικά μιας χρήσης, τα οποία μπορούν να παραλειφθούν χωρίς να διακυβεύεται η τουριστική εμπειρία του επισκέπτη. Ο τουριστικός τομέας, εκτός από πηγή ρύπανσης από πλαστικά, υφίσταται και τις συνέπειες αυτής, καθώς τα πλαστικά σκουπίδια υποβαθμίζουν σημαντικά το «κεφάλαιο» πάνω στο οποίο στηρίζεται (το καλαίσθητο και καθαρό περιβάλλον). Συχνά οι ίδιες επιχειρήσεις επωμίζονται τα κόστη τακτικού καθαρισμού παραλιών, ώστε να διασφαλίσουν στους πελάτες τους ένα καλαίσθητο περιβάλλον.

Η εξάλειψη των πλαστικών μιας χρήσης σε τέτοιου είδους επιχειρήσεις μπορεί να αντιμετωπίσει το πρόβλημα «στην πηγή» και να τις καταστήσει σύμμαχο στην προστασία των οικοσυστημάτων. Επιπλέον, η αντιμετώπιση των προβληματικών πλαστικών σε όλη την αλυσίδα παραγωγής μπορεί να οδηγήσει σε στροφή προς καινοτόμα κυκλικά μοντέλα διαχείρισης, τα οποία θα προσδώσουν προστιθέμενη αξία στις επιχειρήσεις που τα υιοθετούν.

β) **Τοπικές αρχές** σε επίπεδο Περιφέρειας, Δήμου και Κοινοτήτων, όπως και η ίδια η Αναπτυξιακή Ηρακλείου που υλοποιεί το Τοπικό Πρόγραμμα CLLD/ LEADER ΑΛΙΕΙΑΣ και χρηματοδοτεί το έργο «**ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΦΡΟ-ΜΑΛΕΒΙΖΙ**». Η υποστήριξή τους στο πρόγραμμα είναι καθοριστική, τόσο από πλευράς ενημέρωσης των πολιτών και των επισκεπτών, όσο και από πλευράς αποκομιδής και διαχείρισης των απορριμμάτων.

γ) **Εκπαιδευτική Κοινότητα**, με άλλα λόγια οι μαθητές και εκπαιδευτικοί των Δημοτικών και των Γυμνασίων της περιοχής παρέμβασης, αλλά και φορείς μη τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης, όπως Περιβαλλοντικοί Σύλλογοι, Καταδυτικά Κέντρα και ΜΜΕ.

Οι κάτοικοι της περιοχής, όπως και οι επισκέπτες είναι μια τέταρτη έμμεση ομάδα-στόχος, που προσεγγίζεται μέσω των προηγούμενων ομάδων, περιλαμβανομένων των μαθητών που ενημερώνουν τις οικογένειές τους και μέσω των πρόσθετων δράσεων του έργου (π.χ. Καθαρισμός & Παρακολούθηση Ακτής, Έκθεση Έργων Τέχνης).

Οι τρεις παραπάνω ομάδες-στόχοι, οι δράσεις που σχεδιάστηκαν για την καθεμιά, όπως και τα

Στοιχεία για τους Αριθμούς Επισκεπτών

Η Μεσόγειος δέχεται κάθε χρόνο 200 εκατ. τουρίστες, με αποτέλεσμα κάθε καλοκαίρι τα παραγόμενα απορρίμματα να αυξάνονται, κατά μέσο όρο, 40%. Η Κρήτη με πληθυσμό περίπου 650,000, ως ναυαρχίδα του ελληνικού τουρισμού δέχτηκε περίπου 5 εκατ. τουρίστες το 2019, με ό,τι αυτό συνεπάγεται ως επιβάρυνση στο σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων, τη ρύπανση θαλάσσιων και παράκτιων οικοσυστημάτων και το κόστος καθαρισμών. Στην μετά -πανδημική εποχή, οι αριθμοί αυτοί αναμένεται να ξεπεραστούν (μέχρι τον Οκτ. 2022 επισκέπτες στην Κρήτη έχουν ήδη ξεπεράσει τα 4 εκατ.).

παραδοτέα του προγράμματος «**ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΦΡΟ-ΜΑΛΕΒΙΖΙ**» είναι αλληλεξαρτώμενα και συμπληρωματικά. Για παράδειγμα, οι εκπαιδευτικοί επωφελούνται από το εκπαιδευτικό υλικό, αλλά κάποιες εκπαιδευτικές δραστηριότητες του υλικού προτείνεται να γίνουν στις επιχειρήσεις (π.χ. συνεντεύξεις με τους Καταστηματαρχές). Τα τρία έργα τέχνης (ως μέρος της Πιλοτικής Δράσης) επιλέχτηκε να εκτεθούν στα τρία συνεργαζόμενα σχολεία, ως αναγνώριση της ενεργής εμπλοκής στις δράσεις.

Σε όλες τις συναντήσεις του προγράμματος, όπως και στο Διήμερο Ευαισθητοποίησης, εκπρόσωποι των παραπάνω ομάδων συμμετείχαν και μοιράστηκαν τις απόψεις τους. Από τις συζητήσεις αναδείχτηκε η συνειδητοποίηση ότι το πρόβλημα των θαλάσσιων απορριμμάτων είναι πολυπαραγοντικό και ότι η αντιμετώπισή του απαιτεί συντονισμένες και διαφοροποιημένες δράσεις σε πολλά επίπεδα. Αναδείχτηκε επίσης η σημασία της εκπαίδευσης και ενημέρωσης στην ορθή διαχείριση των απορριμμάτων, όλων, από τους μαθητές και τις οικογένειές τους, μέχρι τους εργαζόμενους στις τουριστικές επιχειρήσεις και τους υπαλλήλους των συνεργείων του Δήμου.

Α' Εργαστήριο Επαγγελματιών

Όπως σημειώθηκε ήδη, ο τομέας του Τουρισμού αποτελεί μια σημαντική πηγή θαλασίων απορριμμάτων, και ειδικά πλαστικών μιας χρήσης. Βέβαια, οι ποσότητες που καταναλώνονται, τα μέτρα μείωσης που υιοθετούνται και οι δυσκολίες που προκύπτουν είναι πολύ διαφορετικές, για παράδειγμα, σε ένα μικρό κατάλυμα με λίγα δωμάτια, μια μεγάλη ξενοδοχειακή μονάδα, μια ταβέρνα, ή ένα beach bar. Καθεμιά από τις επιχειρήσεις αυτές έχει διαφορετικές καταναλώσεις, και ενδεχομένως διαφορετικό σύστημα διαχείρισης απορριμμάτων στη διάθεσή της. Επιπροσθέτως η κάθε μια από αυτές έχει διαφορετικό σημείο εκκίνησης (εάν π.χ. εφαρμόζει ήδη κάποια μέτρα) και διαφορετικό βαθμό διάθεσης για περαιτέρω μείωση.

Στις 13/04/2022, λίγο πριν το άνοιγμα της τουριστικής περιόδου, πραγματοποιήθηκε, το πρώτο εργαστήριο επαγγελματιών Τουρισμού και Εστίασης από την περιοχή του Μαλεβιζίου, με στόχο να διερευνηθεί η υπάρχουσα κατάσταση και οι ανάγκες των επιχειρήσεων. Κατά τη συνάντηση παρουσιάστηκε το έργο «**ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΦΡΟ-ΜΑΛΕΒΙΖΙ**», εξηγήθηκαν τα σχετικά άρθρα του πρόσφατου Νόμου 4376/2020, κάποιες καλές πρακτικές από την Ελλάδα και άλλες χώρες, και τέλος συζητήθηκε ο Κατάλογος Ενδεικτικών Μέτρων (**Παράρτημα 2**).

Οι συμμετέχοντες επιχειρηματίες, αν και λίγοι στον αριθμό, φάνηκαν ευαισθητοποιημένοι σχετικά με το θέμα των θαλάσσιων απορριμμάτων, και δήλωσαν ότι ήδη εφαρμόζουν μέτρα μείωσης των πλαστικών στις επιχειρήσεις τους. Ο καθένας εξήγησε τις πρωτοβουλίες που εφαρμόζει ήδη στην κατεύθυνση μείωσης, τις προκλήσεις που αντιμετωπίζει και τις περαιτέρω πρωτοβουλίες που σκέφτεται να αναλάβει. Όλοι σημείωσαν ότι λόγω της πανδημίας και των υγειονομικών πρωτοκόλλων υπήρξε μια αύξηση σε πλαστικά μια χρήσης (π.χ. γάντια για πρωινό, συσκευασμένα

σε πλαστικό σερβίτσια, ατομικές μερίδες, κ.ά.), η οποία φαίνεται ότι θα διατηρηθεί και στην τουριστική περίοδο του 2022.

Η ανταλλαγή απόψεων για τις πρακτικές δυσκολίες των επιχειρήσεων, από τις προμήθειες, τους υγειονομικούς και τους περί COVID-19 περιορισμούς, μέχρι την διαχείριση απορριμμάτων με τις υφιστάμενες δυνατότητες ανακύκλωσης στο Δήμο, ήταν απαραίτητη προκειμένου η κάθε επιχείρηση να υιοθετήσει τα κατάλληλα γι' αυτήν περαιτέρω μέτρα μείωσης. Κάποιοι από τους παρόντες δήλωσαν πρόθυμοι να αναλάβουν επιπλέον πρωτοβουλίες μείωσης, με την ευκαιρία του έργου.

Όπως θα δούμε πιο κάτω, το αρχικό ενδιαφέρον των επιχειρηματιών ατόνησε τους επόμενους μήνες, καθώς οι επιχειρήσεις απορροφήθηκαν στην «πεπατημένη» λειτουργία τους με σκοπό να αντισταθμίσουν τις απώλειες των τελευταίων δύο χρόνων, εξαιτίας της πανδημίας.

Στιγμιότυπο από το Α' Εργαστήριο Επαγγελματιών Τουρισμού, 13/4/2022.

Κατάλογος Ενδεικτικών Μέτρων

Σύμφωνα με την έρευνα (UNEP & SEI, 2021), οι εκστρατείες ευαισθητοποίησης για τη μείωση των πλαστικών μιας χρήσης είναι πιο αποτελεσματικές όταν δεν περιορίζονται σε μια γενική προτροπή προς τη μείωση, αλλά προτείνουν και συγκεκριμένες 'πράσινες' εναλλακτικές.

Προς διευκόλυνση των επιχειρήσεων, το MIO-ECSDE κατάρτισε έναν πρακτικό κατάλογο (Βλ. **Παράρτημα 2**) 'ρυπογόνων' πρακτικών σε αντιδιαστολή με εναλλακτικές 'πράσινες'. Ο Κατάλογος λειτουργεί σαν «Μενού Επιλογών» με δεκάδες μέτρα που μπορούν να εφαρμόσουν τρεις τύποι επιχειρήσεων: α) καταλύματα, β) καφετέριες-μπαρ και γ) εστιατόρια. Η πλειοψηφία αυτών αφορούν αλλαγές σε μια πρακτική ή σε μια προμήθεια ή στη διαχείριση απορριμμάτων γενικότερα χωρίς να επιβαρύνουν το κόστος λειτουργίας μιας επιχείρησης, αντίθετα μακροπρόθεσμα τα μέτρα αυτά εξοικονομούν χρήματα.

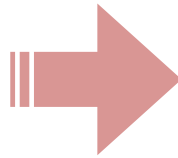
Ο Κατάλογος αυτός συζητήθηκε κατά το Α' εργαστήριο επαγγελματιών και κατόπιν διακινήθηκε ευρύτερα σε επαγγελματίες Τουρισμού και Εστίασης της περιοχής. Υπογραμμίζεται ότι τα μέτρα που αποφασίζει να λάβει η κάθε επιχείρηση δεν τα καθορίζει το MIO-ECSDE, αλλά η ίδια η επιχείρηση. Αυτή η διάσταση είναι σημαντική ώστε να επιτευχθεί η ουσιαστική εκ των έσω εφαρμογή ('ownership') των οποιωνδήποτε μέτρων αποφασιστούν.

Αφίσα Υπεύθυνου Καταστήματος

Η ανάληψη δράσης μείωσης του πλαστικού αποτυπώματος μιας επιχείρησης, θα πρέπει να επικοινωνηθεί κατάλληλα στο προσωπικό και στους πελάτες. Αυτό ισχύει ακόμη περισσότερο για τις Τουριστικές επιχειρήσεις, η λειτουργία των οποίων βασίζεται στην ικανοποίηση των πελατών τους. Μάλιστα, έχει διαπιστωθεί ότι τα τελευταία χρόνια, οι ξένοι επισκέπτες που κάνουν κρατήσεις μέσω διαδικτύου τείνουν όλο και περισσότερο να λαμβάνουν υπόψη το περιβαλλοντικό προφίλ ενός καταλύματος πριν το επιλέξουν.

Για το σκοπό αυτό, η Πιλοτική Δράση περιλαμβάνει κι ένα εργαλείο «επικοινωνίας της δέσμευσης», που είναι η δίγλωσση αφίσα του «Υπεύθυνου Καταστήματος» (**Παράρτημα 3**). Πρόκειται για ένα ανοιχτό αρχείο (PPT) ώστε να μπορεί ο κάθε ενδιαφερόμενος να παρεμβαίνει στα κείμενα και να γράφει τις δικές του δεσμεύσεις και πρωτοβουλίες. Κατόπιν, η αφίσα αυτή, ή κομμάτια της, προτείνεται να αναρτηθούν τυπωμένα σε κάποιο σημείο ενδιαφέροντος (π.χ. μπαρ, μπουφέ, πίνακα ανακοινώσεων, στα δωμάτια κ.ά.), ή/και να επικοινωνηθεί ηλεκτρονικά στους πελάτες (π.χ. ιστοσελίδα, κοινωνικά δίκτυα, ή σε ηλεκτρονικά banners στην TV δωματίων κλπ.).

Οι απλές ερωτήσεις: «Θα χρειαστείτε σακούλα;» «Θα χρειαστείτε καλαμάκι στο ποτό/καφέ σας;», «Θα χρειαστείτε και το καπάκι;», πριν τα αντικείμενα αυτά προσφερθούν στον πελάτη μπορεί να οδηγήσουν σε μείωση της κατανάλωσής τους, αφού πολλοί πελάτες τα παίρνουν μηχανικά, ενώ δεν τα χρειάζονται.

Η επιπλέον φράση «Στο κατάστημά μας προσπαθούμε να μειώσουμε τα πλαστικά μιας χρήσης, ώστε να προστατέψουμε τις θάλασσές μας, θα μας στηρίξετε;» μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω μείωση. Επίσης, με αυτόν τον τρόπο μας δίνεται η ευκαιρία να συζητήσουμε για τις διαστάσεις του προβλήματος και να επικοινωνήσουμε την υπεύθυνη στάση της επιχείρησής μας.

Δέσμευση μείωσης του πλαστικού αποτυπώματος

Σύμφωνα με τη βιβλιογραφία, οι εκστρατείες για την μείωση κατανάλωσης πλαστικού είναι πιο αποτελεσματικές όταν καλούν το κοινό να αναλάβει δέσμευση για κάτι συγκεκριμένο, αλλά και όταν αξιοποιούν θετικά συναισθήματα (περηφάνια, υπευθυνότητα, ελπίδα, αισιοδοξία), αντί για αρνητικά (ενοχές, καταστροφολογία, απειλές για την υγεία κ.ά.). Από τη στιγμή που οι άνθρωποι αναλαμβάνουν μια δέσμευση, είτε δημόσια, είτε ιδιωτικά, είναι πιο πιθανό να την ακολουθήσουν με συνέπεια στο μέλλον και να προσαρμόσουν τις συνήθειες και τις συμπεριφορές τους (UNEP & SEI, 2021).

Κατά την Πιλοτική Δράση επιδιώχθηκε να εφαρμοστούν οι παραπάνω παραδοχές σε επίπεδο επιχείρησης, καλώντας όσες επιχειρήσεις από την περιοχή ενδιαφέρονται να υπογράψουν ένα Σύμφωνο Δέσμευσης μείωσης του πλαστικού αποτυπώματός τους (Βλ. **Παράρτημα 1**). Το σύμφωνο έχει στόχο αφενός να παρακινήσει τις επιχειρήσεις σε στοχευμένες δράσεις, και αφετέρου να ενδυναμώσει τα θετικά συναισθήματα της υπευθυνότητας και της περηφάνιας που μπορεί να απορρέουν από την ανάληψη μιας πρωτοβουλίας μείωσης του πλαστικού.

Το Σύμφωνο είναι λιτό, περιέχει μόνο κάποιες κατευθυντήριες αρχές, ώστε να μπορεί να εφαρμοστεί εξίσου σε επιχειρήσεις Τουρισμού, Εστίασης και Αναψυχής (καταλύματα, ταβέρνες, καφετέριες, προμηθευτές, κ.λπ.) αλλά και στις Τοπικές Αρχές και άλλους οργανισμούς (Δήμος, ΜΚΟ, σύλλογοι, κ.λπ.) που ενδιαφέρονται να το υπογράψουν.

Κατά την φετινή τουριστική περίοδο, η πλειοψηφία των επιχειρήσεων της περιοχής επικεντρώθηκαν στην ταχύτερη ανάκαμψή τους, και δεν έδειξαν ενδιαφέρον για νέες δραστηριότητες πέραν αυτών του πυρήνα της επιχειρηματικής τους δραστηριότητας. Παρά το περιορισμένο ενδιαφέρον για συμμετοχή, τρεις επιχειρήσεις / οργανισμοί συμμετείχαν στην

πιλοτική δράση. Αυτοί υπέγραψαν το σχετικό Σύμφωνο Δέσμευσης, προμηθεύτηκαν την Αφίσα του υπεύθυνου καταστήματος (Παράρτημα 3) και έλαβαν τον κατάλογο ενδεικτικών μέτρων (Παράρτημα 2).

Οι εν λόγω επιχειρήσεις καθ' όλη τη διάρκεια της τουριστικής περιόδου έλαβαν συμβουλευτική υποστήριξη για τους τρόπους εφαρμογής μέτρων μείωσης του περιβαλλοντικού τους αποτυπώματος, προκειμένου να διευκολυνθεί η προσαρμογή του επιχειρηματικού τους μοντέλου και να μεγιστοποιηθούν τα περιβαλλοντικά οφέλη.

Τρία Έργα Τέχνης για τα θαλάσσια απορρίμματα

Στην Πιλοτική Δράση εντάσσεται και η δημιουργία τριών έργων τέχνης με στόχο να ευαισθητοποιούν για το ζήτημα των θαλάσσιων απορριμμάτων και τα πλαστικά μιας χρήσης. Πρόκειται για τρία έργα τα οποία δημιουργήθηκαν με έμπνευση το λογότυπο του προγράμματος, τη «γοργόνα», που «ζει» στη θάλασσα, αλλά, όπως κάθε θαλάσσιος οργανισμός υφίσταται τις επιπτώσεις της ρύπανσης.

Στην κατασκευή των έργων δόθηκε προσοχή στα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν, ώστε να είναι ασφαλή για τους χρήστες, ανακυκλώσιμα και να μην συμβάλλουν με οποιονδήποτε τρόπο τα ίδια τα έργα στο πρόβλημα των θαλασσίων απορριμμάτων.

Τα έργα λειτουργούν σε αλληλεπίδραση με το κοινό ως συλλέκτες πλαστικών μπουκαλιών και καπακιών: η συμμετοχική διάσταση επιτρέπει αφενός την ενεργό εμπλοκή του κοινού, την κοινωνική επαφή, και τον προβληματισμό για τη ποσότητα του πλαστικού που συγκεντρώνεται και αφετέρου, την εξάσκηση στην ορθή ανακύκλωση (οι κάδοι προϋποθέτουν άδειασμα, διαχωρισμό και συμπίεση των μπουκαλιών πριν αυτά τοποθετηθούν).

Από το Σεπτέμβριο του 2022 οι τρεις γοργόνες του προγράμματος, «έπιασαν δουλειά» στα τρία σχολεία του του προγράμματος. Έτσι, η σχολική κοινότητα μπορεί να βγάλει συμπεράσματα για την κατανάλωση πλαστικού που κάλλιστα θα μπορούσε να αποφευχθεί, εφόσον επιλέξουν νερό της βρύσης. Μαθητές και εκπαιδευτικοί είναι όλοι συνυπεύθυνοι για τη λειτουργία (γέμισμα και άδειασμα όποτε χρειάζεται) της κάθε γοργόνας. Η Δ/ση του κάθε σχολείου φροντίζει ώστε τα καπάκια που συγκεντρώνονται χωριστά να διατίθενται προς ανακύκλωση προς άλλα προϊόντα (αμαξίδια κ.λπ.).

Σύμφωνα με τους Δ/ντες, η ανταπόκριση των μαθητών στις γοργόνες είναι μεγάλη, και συχνά φέρνουν μπουκάλια και καπάκια από το σπίτι, ώστε οι κάδοι τους να γεμίζουν πιο γρήγορα.

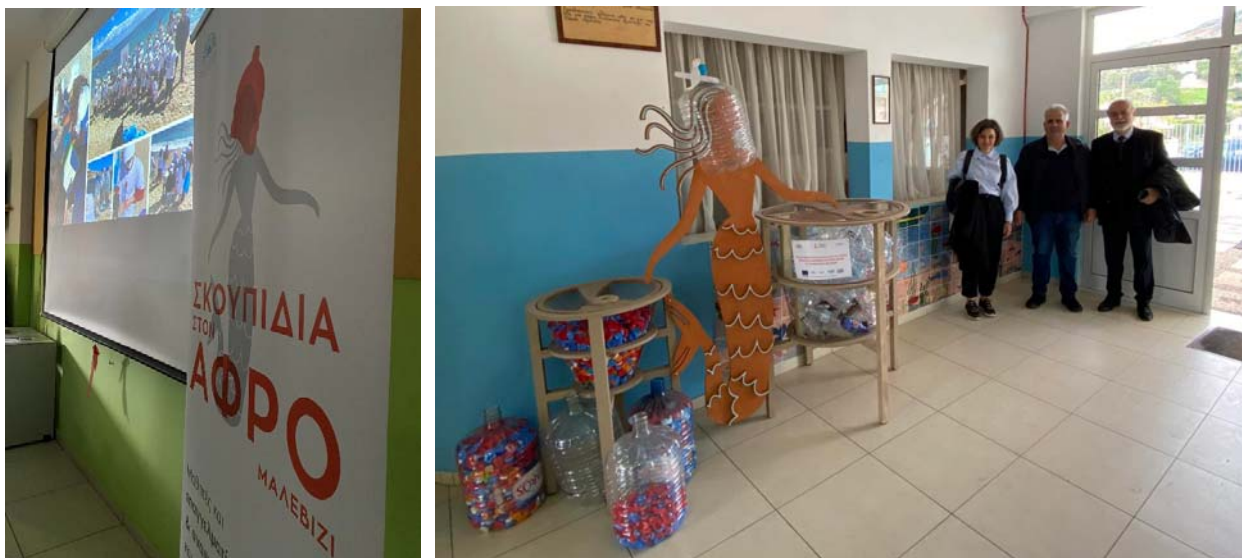
Πάνω: οι τρεις γοργόνες, του σκηνογράφου Νίκου Δεντάκη, όπως πρωτοεκτέθηκαν στα σχολεία της περιοχής α) Δ.Σ. Ρογδιάς β) Γ/ΣΙΟ Γαζίου, γ) Δ.Σ. Αγ. Πελαγίας τον Σεπτέμβριο του 2022.
Κάτω: Οι γοργόνες σε α) Δ.Σ. Αγ. Πελαγίας, β) Δ.Σ. Ρογδιάς λίγους μήνες μετά (Νοέμβρης 2022)

Β' Εργαστήριο Επαγγελματιών

Το 2ο Απολογιστικό Εργαστήριο Επαγγελματιών Τουρισμού και Αναψυχής υλοποιήθηκε στις 30/11/2022 στο ΔΣ Αγ. Πελαγίας. Λόγω της μικρής ανταπόκρισης των επαγγελματιών για συμμετοχή και αντιστρόφως, της μεγάλης ανταπόκρισης από την εκπαιδευτική κοινότητα επιλέχθηκε το Εργαστήριο να φιλοξενηθεί σε ένα από τα συνεργαζόμενα σχολεία. Στο εργαστήριο συμμετείχαν συνολικά 12 επιχειρηματίες αλλά και δάσκαλοι από την περιοχή παρέμβασης.

Κατά την εκδήλωση παρουσιάστηκε η πρόοδος και τα αποτελέσματα της Πιλοτικής Δράσης Υπεύθυνου Καταστήματος, και συζητήθηκαν οι επιτυχίες και τα εμπόδια στην εφαρμογή της. Κύριο συμπέρασμα ήταν ότι υπήρξαν αντικειμενικές δυσκολίες στην εφαρμογή των δεσμεύσεων των επιχειρήσεων απέναντι στη μείωση των πλαστικών μίας χρήσης. Η φετινή τουριστική περίοδος ήταν η πρώτη χρονιά πλήρους και ελεύθερης λειτουργίας των επιχειρήσεων μετά την έναρξη πανδημίας, οι επιχειρηματίες, είχαν ως κύριο μέλημα την οικονομική ανάκαμψή τους. Επομένως, σύμφωνα με τα όσα μετέφεραν, δεν εστίασαν στη μείωση του περιβαλλοντικού τους αποτυπώματος.

Δυστυχώς, τους τελευταίους μήνες της πιλοτικής δράσης (Οκτώβριος 2022), αναγκάστηκαν να έρθουν αντιμέτωποι με τις επιπτώσεις καταστροφικών πλημμυρών σε Αγία Πελαγία και Λυγαριά. Όλοι πλέον διαπιστώνουν ότι ο βυθός στους δύο κόλπους έχει γεμίσει με σκουπίδια και μπάζα που δύσκολα θα απομακρυνθούν. Η καθολική καταστροφή αρκετών καταστημάτων ναι μεν έκανε στους επιχειρηματίες αντιληπτό το πόσο σημαντικό είναι να ληφθούν μέτρα για την κλιματική αλλαγή εν γένει, ταυτόχρονα όμως το μόνο τους ενδιαφέρον ήταν η αποκατάσταση των ζημιών.

Στιγμιότυπο από το 2^ο Απολογιστικό Εργαστήριο Επαγγελματιών Τουρισμού.

Συμπεράσματα

Η Πιλοτική Δράση ουσιαστικά έληξε το φθινόπωρο του 2022 με το τέλος της τουριστικής περιόδου. Κάποια συμπεράσματα που προκύπτουν από την υλοποίηση της μεθοδολογίας που εφαρμόστηκε είναι τα εξής:

1. Το καλοκαίρι του 2022 και μετά από μια μακρά περίοδο επώδυνων κρίσεων οι περισσότερες επιχειρήσεις της περιοχής επικεντρώθηκαν στην κατά το δυνατόν ταχύτερη «επανάκαμψη» με λιγότερο χρόνο και διάθεση για νέες δραστηριότητες εκτός των συνηθισμένων και της «πεπατημένης».

Από τις εξήντα περίπου επιχειρήσεις που είχαν εντοπιστεί στην περιοχή παρέμβασης κατά το στάδιο της χαρτογράφησης (mapping), μόλις τρεις ανταποκρίθηκαν, υπογράφοντας το Σύμφωνο Δέσμευσης, και μάλιστα αυτές ήταν ήδη ευαισθητοποιημένες στο ζήτημα των πλαστικών μιας χρήσης και λάμβαναν ήδη κάποια μέτρα περιορισμού. Είναι χαρακτηριστικό ότι στην περίοδο αιχμής ήταν δύσκολη ακόμα και η τηλεφωνική επικοινωνία μαζί τους.

Συμπέρασμα: Η συγκεκριμένη ομάδα-στόχος χρειάζεται πιθανώς μια εγγύτερη προσέγγιση: Προτείνεται μελλοντικά προγράμματα να έχουν μεγαλύτερη διάρκεια, να σχεδιασμένα εξ ολοκλήρου σύμφωνα με τον τρόπο λειτουργίας των επιχειρήσεων και να επιτρέπουν μεγαλύτερη δικτύωση με αντίστοιχες «πράσινες» επιχειρήσεις που θα μοιραστούν «μαθήματα» πώς το κατάφεραν.

2. Παρόλο που κάποιοι επιχειρηματίες ήταν θετικοί στην υιοθέτηση μέτρων μείωσης του πλαστικού, στην πράξη η αγορά (Παραγωγοί Πλαστικών Προϊόντων & Συσκευασιών, Προμηθευτές) δεν έχουν ακόμα προσαρμοστεί και δεν διαθέτουν εναλλακτικά προϊόντα (π.χ. γυάλινα μπουκάλια νερού 1.5L). Παράλληλα, η πανδημία δυστυχώς συνέτεινε στην αύξηση κάποιων πλαστικών μιας χρήσης (γάντια, ατομικά σερβίτσια κλπ.).

Βέβαια, η όποια προσπάθεια βελτίωσης της διαχείρισης των απορριμμάτων από τις επιχειρήσεις και τους επισκέπτες κινδυνεύει να ακυρωθεί στην πράξη εάν δεν συνοδεύεται από αντίστοιχη προσπάθεια στην διαχείριση από πλευράς του Δήμου. Όλοι οι επιχειρηματίες ζήτησαν επιτακτικά πολύ τακτικότερη αποκομιδή των ανακυκλώσιμων συσκευασιών (μπλε κάδοι) κατά το καλοκαίρι.

Συμπέρασμα: Ο Τουριστικός τομέας είναι ένας μόνο κρίκος στην αλυσίδα του σύνθετου ζητήματος των πλαστικών μιας χρήσης και της ρύπανσης που αυτά προκαλούν: Η συστημική αλλαγή για να περιοριστούν τα πλαστικά προϋποθέτει συνεργεία μεταξύ του Κράτους (Νομοθεσία, Έλεγχος εφαρμογής μέτρων), των Τοπικών Αρχών (συχνότερη αποκομιδή

απορριμμάτων ειδικά το καλοκαίρι, καλύτερη χωροθέτηση κάδων βελτίωση ανακύκλωσης), Παραγωγών και Εισαγωγέων Πλαστικών Προϊόντων και Συσκευασιών (Βελτίωση σχεδιασμού προϊόντων με βάση τον κύκλο ζωής, περισσότερες επιλογές προϊόντων με λιγότερο πλαστικό), των Τουριστικών επιχειρήσεων (μείωση του πλαστικού μιας χρήσης, περισσότερη υπευθυνότητα), και, εν τέλει των καταναλωτών (πιο αιεφορικές επιλογές με λιγότερο πλαστικό μιας χρήσης).

3. Η Πιλοτική Δράση έδωσε ευκαιρίες στις συμμετέχουσες επιχειρήσεις να εξηγήσουν στους πελάτες τους το «γιατί» εφαρμόζουν κάποιες πρακτικές (π.χ. καφές take away χωρίς καλαμάκι ή καπάκι). Μετά το πρώτο ξάφνιασμα, οι αντιδράσεις των πελατών απέναντι στα μέτρα, ειδικά των ξένων ήταν πολύ θετικές.

Συμπέρασμα: Φαίνεται ότι το «πρασίνισμα» μιας επιχείρησης μπορεί να αυξήσει τη δημοσιότητα και τους τους ικανοποιημένους πελάτες. Σε μελλοντικά προγράμματα προτείνεται να τονιστεί περισσότερο η προβολή των «πράσινων» επιχειρήσεων που συμμετέχουν και των ανθρώπων που τις στελεχώνουν.

4. Θα πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι οι εκπαιδευτικοί και οι μαθητές της περιοχής έδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον και συμμετείχαν ενεργά στις δράσεις του προγράμματος (Εκπαιδευτικό Υλικό, Σεμινάριο εκπαιδευτικών, Έκθεση Έργων Τέχνης, Διήμερο Ευαισθητοποίησης, Βλ. Αποτελέσματα Καθαρισμού Παραρτημα 4) Παραμένει να δούμε εάν και με ποιο τρόπο η αυτή η ομάδα-στόχος (εκπαιδευτική κοινότητα) θα μπορέσει να παρακινήσει την προηγούμενη (επαγγελματίες τουρισμού) στο μέλλον.

Συμπέρασμα: Προγράμματα όπως το «Σκουπίδια στην Αφρό» μπορεί να συμβάλλουν στην αύξηση της ευαισθητοποίησης, ώστε μελλοντικά να δημιουργηθεί η επιζητούμενη και τόσο αναγκαία κρίσιμη μάζα επιχειρήσεων όπου η ελαχιστοποίηση του πλαστικού μιας χρήσης δεν θα είναι μια πιλοτική δράση αλλά η κανονικότητα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1: Σύμφωνο Δέσμευσης μείωσης του πλαστικού αποτυπώματος

Μεταξύ του
ΜΕΣΟΓΕΙΑΚΟΥ ΓΡΑΦΕΙΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ,
ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ ΚΑΙ ΤΗΝ ΑΕΙΦΟΡΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗ (ΜΙΟ-ECSDE)

Και της επιχείρησης με την επωνυμία

[.....]

Στο πλαίσιο του έργου: «Σκουπίδια στον αφρό!: Μαθητές και επαγγελματίες τουρισμού & αναψυχής ενημερώνονται και αναλαμβάνουν δράση για τα θαλάσσια απορρίμματα στις ακτές του Μαλεβιζίου», με κωδικό ΟΠΣ (ΜΙΣ) 5067205,

Προκειμένου να μειώσει το πλαστικό της αποτύπωμα, η επιχείρηση δεσμεύεται να:

- Εξαλείψει τις περιττές πλαστικές συσκευασίες και αντικείμενα.
- Να λάβει μέτρα ώστε να μεταβεί από τα μιας χρήσης προϊόντα σε επαναχρησιμοποιήσιμα εναλλακτικά προϊόντα.
- Λάβει μέτρα ώστε οι όποιες πλαστικές συσκευασίες χρησιμοποιούνται να είναι είτε επαναχρησιμοποιήσιμες ή ανακυκλώσιμες ή κομποστοποιήσιμες.
- Λάβει μέτρα ώστε να αυξήσει την ποσότητα του ανακυκλωμένου περιεχομένου σε όλες τις πλαστικές συσκευασίες και αντικείμενα που χρησιμοποιούνται.
- Διαχειρίζεται ορθά τα πλαστικά απορρίμματα που δημιουργεί.
- Επικοινωνεί στους προμηθευτές, στους εργαζόμενους και στους πελάτες της τα μέτρα που λαμβάνει για τη μείωση του πλαστικού της αποτυπώματος.

Για το ΜΙΟ-ECSDE

Για την Επιχείρηση

[Μ. Σκούλλος]

[Όνομα]

[Πρόεδρος]

[Τίτλος]

Ημερομηνία: 13/10/2022

Ημερομηνία: 13/10/2022

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2: Κατάλογος Ενδεικτικών Μέτρων

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ ΜΕΤΡΑ ΑΝΑ ΤΥΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ

ΚΑΤΑΛΥΜΑΤΑ	
ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	ΑΠΟ ΕΔΩ ΚΑΙ ΠΕΡΑ
<ul style="list-style-type: none"> - Ατομικές μερίδες βουτύρου, μαρμελάδας, μελιού, πραλίνας κλπ. στο πρωινό. - Καλαμάκια διαθέσιμα στο bar, στην πισίνα κλπ.	<ul style="list-style-type: none"> - Αντικατάσταση με μεγαλύτερα δοχεία από τα οποία θα παίρνει ο πελάτης την ποσότητα που θέλει. Προτιμάμε τα τοπικά προϊόντα. - Κατάργηση καλαμακιού μιας χρήσης ή αντικατάστασή του με νέα φιλικότερα προς το περιβάλλον τα οποία θα παρέχονται μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. Απομάκρυνση από το οπτικό πεδίο του πελάτη. (Προτιμάμε χωρίς ατομική συσκευασία, ή σε χάρτινη). - Εναλλακτικές μιας χρήσης: καλαμάκια από άχυρο, μακαρόνια, χαρτί χωρίς επίστρωση πλαστική, κλπ. Επαναχρησιμοποιούμενες εναλλακτικές: μπαμπού, γυάλινα, ανοξείδωτα, σιλικόνης.
<ul style="list-style-type: none"> - Παροχή εμφιαλωμένου νερού σε καθημερινή βάση. - Απουσία ψύκτη.	<ul style="list-style-type: none"> - Παροχή εμφιαλωμένου νερού μόνο κατά την άφιξη. - Εγκατάσταση ψύκτη (με επιστρεφόμενη, επαναγεμιζόμενη φιαλή ή με νερό βρύσης)
<ul style="list-style-type: none"> - Μίας χρήσης προϊόντα στο δωμάτιο: (μπατονέτες, σετ ραπτικής, shower cap). - Ατομικό αφρόλουτρο, σαμπουάν κλπ. - Διαφημιστικό στυλό της επιχείρησης. - Πετσέτες σε πλαστική συσκευασία (από εταιρεία - καθαριστήριο). - Ποτήρι στο μπάνιο σε πλαστική διάφανη σακουλίτσα. - Πλαστική σακούλα μιας χρήσης στο καλάθι απορριμμάτων του δωματίου.	<ul style="list-style-type: none"> - Κατάργηση ή παροχή μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. - Αντικατάσταση με επαναγεμιζόμενα δοχεία με χειροκίνητο ή αυτόματο διανομέα (dispenser). - Αντικατάσταση με διαφημιστικό μολύβι. - Κατάργηση πλαστικής συσκευασίας μετά απο συνεννόηση με το καθαριστήριο. - Κατάργηση της σακουλίτσας. - Κατάργηση σακούλας στο καλάθι. Εναλλακτικά αλλαγή της σακούλας μόνο όταν είναι λερωμένη (προτιμάμε το καθημερινό άδειασμα).

ΚΑΦΕΤΕΡΙΕΣ-ΜΠΑΡ

ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	ΑΠΟ ΕΔΩ ΚΑΙ ΠΕΡΑ
<p>Πώληση take away προϊόντων σε πλαστικές συσκευασίες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Παροχή έκπτωσης εάν ο πελάτης φέρνει το δικό του επαναχρησιμοποιούμενο ποτήρι / κούπα (Η έκπτωση θα είναι υποχρεωτική από το Ιαν 2022). - Κατάργηση παροχής δωρεάν εμφιαλωμένου νερού με τον καφέ (Αναπροσαρμογή της τιμής καφέ). - Αντικατάσταση πλαστικών ποτηριών με 'χάρτινα'. (Βέβαια και τα χάρτινα έχουν πλαστική επίστρωση που δημιουργεί δυσκολία στην ανακύκλωση. Στόχος μας η μείωση κατανάλωσης). - Κατάργηση καπακιού στο ποτήρι καφέ ή παροχή μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. - Κατάργηση βάσης ποτηριών ή παροχή μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. - Κατάργηση πλαστικής σακούλας ή παροχή μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. - Κατάργηση περιττών εξαρτημάτων όπως αναδευτήρες, αυτοκόλλητο, θερμομονωτικά κλπ. - Κατάργηση καλαμακιού μιας χρήσης ή αντικατάστασή του με νέα φιλικότερα προς το περιβάλλον τα οποία θα παρέχονται μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. Απομάκρυνση από το οπτικό πεδίο του πελάτη. (Προτιμάμε χωρίς ατομική συσκευασία, ή σε χάρτινη).
<p>Πώληση take away τροφίμων (π.χ. σφολιατοειδή)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Αντικατάσταση νάιλον σακούλας με χάρτινη και παροχή της μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. - Παροχή χαρτοπετσέτας μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. - Κατάργηση μιας χρήσης σερβίτσιων ή παροχή τους μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη (αφορά τις μη πλαστικές επιλογές αφού τα πλαστικά καταργούνται). - Προτίμηση ανεξάρτητων τεμαχίων σερβίτσιου και όχι σετ (π.χ. πιρούνι μόνο αντί για μαχαιροπίρουνο σε πλαστική συσκευασία). (αφορά τις μη πλαστικές επιλογές αφού τα πλαστικά καταργούνται).
<p>Πώληση παγωτού</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Κατάργηση μιας χρήσης κυπέλλου και κουταλιού. Πώληση μόνο σε χωνάκι ή βρώσιμο μπισκότο.
<p>Δωρεάν παροχή εμφιαλωμένου νερού στους καθημένους πελάτες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Εγκατάσταση φίλτρου νερού βρύσης ή ψύκτη προκειμένου το νερό να παρέχεται σε γυάλινο επαναγεμιζόμενο μπουκάλι.

<p>Διακόσμηση κοκτέιλ (π.χ. ομπρελίτσες, 2^ο καλαμάκι, πλαστικός αναδευτήρας).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Κατάργηση αναδευτήρα μίας χρήσης ή επιλογή βρώσιμου αναδευτήρα με ντόπια φρέσκα υλικά. - Κατάργηση διακοσμητικών αξεσουάρ μίας χρήσης (π.χ. ομπρελίτσες, σημαίες, βεγγαλικά). Επιλέγουμε βρώσιμη διακόσμηση, με ντόπια φρέσκα υλικά. - Κατάργηση καλαμακιού μιας χρήσης ή αντικατάστασή του με νέα φιλικότερα προς το περιβάλλον τα οποία θα παρέχονται μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. Απομάκρυνση από το οπτικό πεδίο του πελάτη. Αν επιλέξουμε νέου τύπου (μη πλαστικά καλαμάκια) δίχως χωρίς ατομική συσκευασία, ή σε χάρτινη.
<p>Ατομικές συσκευασίες ζάχαρης, μελιού, κλπ στα τραπέζια. Ατομικές συσκευασίες τσαγιού.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Κατάργηση ατομικών συσκευασιών και χρήση επαναγεμιζόμενων δοχείων (από το προσωπικό ή απευθείας από τον πελάτη). - Κατάργηση. Αντικατάσταση με χύμα τσάι και άλλα βότανα από τα βουνά της Κρήτης.
<p>Πώληση αλουμινένιων συσκευασιών αναψυκτικών και ποτών (π.χ. μπύρες) σε καθημένους πελάτες.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Αντικατάσταση προϊόντων σε αλουμινένια συσκευασία με αντίστοιχα σε γυάλινη επιστρεφόμενη στον προμηθευτή. Εναλλακτικά, αν παραμείνουμε στο αλουμίνιο οπωσδήποτε το ανακυκλώνουμε.

ΕΣΤΙΑΤΟΡΙΑ	
ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	ΑΠΟ ΕΔΩ ΚΑΙ ΠΕΡΑ
<p>Χρήση τραπεζομάντηλων μιας χρήσης (από χαρτί και νάιλον).</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Κατάργηση τραπεζομάντιλου αν πρόκειται για τραπέζι που καθαρίζεται με vetex (π.χ. τσίγκινο, γυαλινο, ή μαρμάρινο). - Αντικατάσταση των τραπεζομάντηλων μιας χρήσης με χάρτινα σουπλά.
<p>Πώληση take away γευμάτων.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Διευκόλυνση ή/και παροχή έκπτωσης εάν ο πελάτης φέρει το δικό του επαναχρησιμοποιούμενο δοχείο. - Αντικατάσταση νάιλον σακούλας με χάρτινη και παροχή της μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. - Παροχή χαρτοπετσέτας μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. - Παροχή μιας χρήσης σερβίτσιου μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. - Αντικατάσταση πλαστικής συσκευασίας take-away με αντίστοιχη από χαρτόνι (για στεγνά) και από καλαμπόκι ή ζαχαροκάλαμο (για υγρά, σάλτσες). Προσοχή: Αυτές οι συσκευασίες κατόπιν πετιούνται στα κοινά απορρίμματα και όχι στην ανακύκλωση.

Δωρεάν παροχή εμφιαλωμένου νερού στους καθήμενους πελάτες.	- Εγκατάσταση φίλτρου νερού βρύσης ή ψύκτη προκειμένου το νερό να παρέχεται σε γυάλινο επαναγεμιζόμενο μπουκάλι.
Ατομικές συσκευασίες αλατοπίπερο.	- Κατάργηση.
Αλουμινένια ταψάκια μιας χρήσης.	- Στόχος η μείωση. Αν πρέπει να τα χρησιμοποιήσουμε τα ξεπλένουμε και τα ανακυκλώνουμε στον μπλε κάδο.
- Πώληση αλουμινένιων συσκευασιών αναψυκτικών και ποτών (π.χ. μπίρες) σε καθήμενους πελάτες.	- Αντικατάσταση προϊόντων σε αλουμινένια συσκευασία με αντίστοιχα σε γυάλινη προκειμένου αυτά να συλλέγονται από το κατάστημα και να επιστρέφονται στον προμηθευτή. - Κατάργηση καλαμακιού μιας χρήσης ή αντικατάστασή του με νέα φιλικότερα προς το περιβάλλον τα οποία θα παρέχονται μόνο κατόπιν αιτήματος του πελάτη. Απομάκρυνση από το οπτικό πεδίο του πελάτη. (Προτιμάμε χωρίς ατομική συσκευασία, ή σε χάρτινη).

ΓΙΑ ΚΑΘΕ ΤΥΠΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ	
ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ	ΑΠΟ ΕΔΩ ΚΑΙ ΠΕΡΑ
Υπαρξη κάδων μικτών απορριμμάτων.	- Εγκατάσταση κάδου ανακύκλωσης, δίπλα σε κάθε κάδο μικτών (για χρήση από τους πελάτες και το προσωπικό της επιχείρησης) - Ορθή ανακύκλωση σύμφωνα με τις οδηγίες για τον μπλε κάδο
Προμήθειες σε μικρό μέγεθος ή περιττή συσκευασία.	- Προμήθειες σε μεγάλο μέγεθος δίχως περιττή πλαστική συσκευασία.
Μπαλόνια	- Αποφεύγουμε τη χρήση διακοσμητικών μπαλονιών για οποιοδήποτε λόγο.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3 . Αφίσα «Υπεύθυνου Καταστήματος»

Το αρχείο είναι διαθέσιμο για κατέβασμα στην ιστοσελίδα του προγράμματος

Ως υπεύθυνη επιχείρηση ...

As a responsible business, we ...

- Δεν προσφέρουμε πλαστικά μιας χρήσης που έχουν απαγορευτεί και γενικά αποφεύγουμε τα μιας χρήσης προϊόντα ανεξαρτήτως υλικού.
We no longer use banned single-use plastic items and we generally avoid single-use items, regardless of their material.
- Επιλέγουμε προϊόντα δίχως ή με ελάχιστη πλαστική συσκευασία, με ανακυκλωμένο υλικό και αποφεύγουμε μικρές συσκευασίες.
We opt for products with minimum plastic packaging, recycled material, and we avoid using single-serving packs.
- Συνεργαζόμαστε με προμηθευτές που υιοθετούν αιεφορικές μεθόδους παραγωγής προϊόντων που έχουν σχεδιαστεί για να είναι κατάλληλα, ανθεκτικά και λειτουργικά.
We partner with suppliers who adopt sustainable production methods for products designed to be fit for purpose, durable and functional.
- Προτρέπουμε και δίνουμε έκπτωση στους πελάτες εάν φέρνουν το δικό τους επαναχρησιμοποιούμενο δοχείο, κύπελλο, ποτήρι, κ.λπ.
We encourage and give reduction to customers who bring their own reusable container, mug, cup, etc.
- Δεν προσφέρουμε πλαστική σακούλα μιας χρήσης παρά μόνο αν οι πελάτες τη ζητούν επίμονα.
We offer single-use plastic bags only upon persistent request of the customer.
- Παρέχουμε φιλτραρισμένο νερό βρύσης στους πελάτες μας για μείωση της χρήσης πλαστικών μπουκαλιών.
We provide filtered tap water to our customers to help reduce the use of plastic bottles.
- Κάνουμε διαχωρισμό υλικών και σωστή χρήση του Μπλε Κάδου ή άλλων διαθέσιμων συστημάτων ανακύκλωσης.
We sort waste items and dispose properly in the blue bin or other designated recycling schemes.
- Ενημερώνουμε τους πελάτες μας για την προσπάθειά μας να μειώσουμε το «πλαστικό μας αποτύπωμα» και τους ζητάμε να μας υποστηρίξουν.
We inform our customers about our efforts to minimize our "plastic footprint" and ask for their support in this endeavor.
- Διατηρούμε τις ακτές καθαρές και συμμετέχουμε σε καθαρισμούς και άλλες δράσεις ευαισθητοποίησης και εταιρικής ευθύνης.
We keep our coasts clean and take part in clean-ups and other awareness raising activities within our responsible business conduct.

Πράξη ενταγμένη στο Ε.Π. Αλιείας & Θάλασσας 2014-2020 με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5067205.
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4: Παράκτιος Καθαρισμός Ακτής

Ο απολογισμός του παράκτιου καθαρισμού ακτής που πραγματοποιήθηκε με τη συμβολή μαθητών και δασκάλων από το Δημ. Σχολείο Αγ. Πελαγίας (11 Απριλίου, Παραλία Αγ. Πελαγίας), και το Δημ. Σχολείο Ρογδιάς και Γ/σιο Γαζίου (12 Απριλίου 2022, Λυγαριά), έδειξε ότι αν και οι δύο ήταν εκ πρώτης όψης καθαρές, χωρίς σκουπίδια, είχαν και οι δύο πολλά μικροπλαστικά.

Το δικό μας TOP-10, σε Λυγαριά και Αγ. Πελαγία	
Κομμάτια πλαστικού < 2,5 εκ.	360
Αποσιίγαρα	107
Καπάκια μπουκαλιών, δακτύλιοι	92
Κομμάτια φενιζόλ	68
Μπουκάλια Νερού / αναψυκτικού	50
Σχοινιά, Σπάγκοι	27
Γυάλινα Μπουκάλια & κομμάτια	27
Οικοδομικά υλικά	22
Κομμάτια Χαρτιού	17
Ποτήρια μιας χρήσης & Καπάκια	15

Πηγές

- Plastic Busters MPAs, 2021. Methodology to setup and implement the marine litter prevention and mitigation demos. Plastic Busters MPAs, Deliverable 4.6.1 <https://plasticbustersmpas.interreg-med.eu/what-we-do/the-plastic-busters-mpas-demos-on-measures/>
- Vlachoganni T, Zeri Ch., Ronchi F. & Fortibuoni T. Marine Litter Assessment in the Adriatic and Ionian Seas (2017). [www.researchgate.net/publication/310773310 Marine Litter Assessment in the Adriatic and Ionian Seas](http://www.researchgate.net/publication/310773310_Marine_Litter_Assessment_in_the_Adriatic_and_Ionian_Seas)
- Η Οργάνωση ΑΚΤΗ στην Κύπρο, έτρεξε εκστρατεία για τα υπεύθυνα Beach Bar το 2017 που περιλάμβανε έρευνα με ερωτηματολόγιο προς τους καταστηματαρχες, έναν διαγωνισμό «υπεύθυνων» καταστημάτων, αλλά και την κατάρτιση Δεκάλογου ενός Υπεύθυνου Καταστήματος: <http://www.akti.org.cy/portfolio/fighting-plastic-pollution-in-cyprus-the-responsible-beach-bars-initiative/>
- Travel without Plastic, “Let’s Reduce Single Use in Cyprus”, 25th February 2021, webinar slides: <https://sandseaplasticfree.org/wp-content/uploads/2021/02/Lets-Reduce-Single-Use-in-Cyprus-Slides.pdf>
- "Zero Waste Future" (2018) Κοινωνική πλατφόρμα από την Coca-Cola, την Οικολογική Εταιρεία Ανακύκλωσης και την ΕΕΑΑ, που στοχεύει να εμπνεύσει επιχειρήσεις καφεστίασης & τουρισμού, να κάνουν την κυκλική οικονομία πράξη <https://www.zerowastefuture.gr/>
- Global Tourism Plastics Initiative of the World Tourism Organisation (WTO) (2021) - Addressing pollution from single-use plastic products: A Life Cycle Approach – Key messages for tourism businesses <https://www.unwto.org/sustainable-development/global-tourism-plastics-initiative>
- UNEP-IETC, 2018: Single Use plastics a Road Map to Sustainability <https://www.unep.org/resources/report/single-use-plastics-roadmap-sustainability>
- UNEP & SEI (2021) Report: Reducing Plastic Pollution: Campaigns that work <https://www.sei.org/wp-content/uploads/2021/02/210216-caldwell-sle-plastics-report-with-annex-210211.pdf>

Πράξη ενταγμένη στο Ε.Π. Αλιείας & Θάλασσας 2014-2020 με κωδικό ΟΠΣ (MIS) 5067205..
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Ταμείο
Θάλασσας και Αλιείας

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

MEdiES

**Μαθητές και επαγγελματίες
τουρισμού & αναψυχής
 ενημερώνονται και
αναλαμβάνουν δράση για τα
θαλάσσια απορρίμματα
στις ακτές του Μαλεβιζίου**

Το πρόγραμμα «ΣΚΟΥΠΙΔΙΑ ΣΤΟΝ ΑΦΡΟ-ΜΑΛΕΒΙΖΙ», απευθύνεται εξίσου σε επιχειρήσεις εστίασης τουρισμού και αναψυχής, στις τοπικές αρχές και στην εκπαιδευτική κοινότητα της περιοχής Μαλεβιζίου, οι οποίοι καλούνται μέσα από διάφορες δράσεις από «μέρος του προβλήματος» να λειτουργήσουν ως «μέρος της λύσης».

Στο παρόν κείμενο παρουσιάζεται η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε σε μια από τις δράσεις του προγράμματος, την «Πιλοτική Δράση Υπεύθυνου Καταστήματος» όπου επαγγελματίες από το χώρο τουρισμού, ανέλαβαν εθελοντικά δράση για τον περιορισμό και την καλύτερη διαχείριση των απορριμμάτων τους στις επιχειρήσεις τους - ειδικά των πλαστικών μιας χρήσης.

Μάθετε περισσότερα: Ηρώ Αλάμπη, info@medies.net
<https://medies.net/skoupidia-ston-afro-malevizi/>